

"לדורות"**סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל
שאלון לרישום קורות ניצולת השואה**

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים יעלה לאתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il את השאלון המלא נא לשלוח לדוא"ל: ledorot@pmo.gov.il פרטים נוספים ושאלות בטלפון כוכבית *8840 נא למלא את הפרטים האישיים בנספח ולאשר בחתימתכם את פרסום הסיפור באתר. יש לשלוח את הנספח בדואר: ת.ד. 2512 מגדלי ויטה בני ברק 5112401 או בפקס: 02-5605034 ניתן לסרוק את הנספח ולהעבירו בדוא"ל בצמוד לשאלון.

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: שורץ	שם פרטי: שפרה צביה
-------------------	-----------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה

יש לרשום שמות ומקומות באותיות בדפוס (גם בלועזית) במקומות המסומנים

שם משפחה לפני המלחמה או בתקופתה: פייער	בלועזית Feiar	שם נעורים: פייער
שם פרטי לפני המלחמה או בתקופתה: שפרה צביה	בלועזית ShifraTzvia	מין: נ
מקום לידה (ישוב, מחוז): לשוצ'ב, מחוז לובלין	בלועזית Lashchov / Laszczow	תאריך לידה: 4/10/1938
שם פרטי של האב: דוד	שם פרטי ושם נעורים של האם: רחל	ארץ לידה: פולין
שם פרטי של הבעל (אם היה/תה נשוי/נשואה לפני המלחמה):	שם נעורים של האישה:	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: לשוצ'ב	בלועזית LaszczowLashchov /	ארץ המגורים: פולין
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה:	מקצוע לפני המלחמה:	חבר בארגון או בתנועה:
מקומות מגורים בתקופת המלחמה (ישוב, מחוז, ארץ): סמרקנד, אוזבקיסטן Samarqand		
האם היית בגטאות? אילו ומתי?		
האם היית במחנות? אילו ומתי?		
מקום השחרור:	תאריך השחרור:	
האם שהית במחנה עקורים? שם המחנה? טראונשטיין	לאן עברת/חזרת לאחר השחרור (ציין מקום)?	
מקומות/מחנות בדרך לארץ: פולין, גרמניה, צרפת (מרסיי)	שנת עליה: 1949	שם האנייה (אם עלה בדרך הים): עצמאות
אנא ספרי על קורותיך לפני המלחמה		

(ציוני דרך: משפחה, סביבה, ילדות ולימודים, עבודה, חברות בארגון): נא לכתוב בגוף ראשון

הרבה אני לא זוכרת מתקופת המלחמה. נולדתי להוריי דוד ורחל פייער בערב יום כיפור, שנה לפני פרוץ המלחמה. היינו שלושה ילדים, אחי יעקב, הגדול ממני בארבע שנים, ואחותי דינה שגדולה ממני בשנתיים. אני הייתי הילדה הצעירה בבית. אחי שהיה יותר קשור לאבא ושמע ממנו סיפורים, סיפר לי שהיה לנו אח נוסף גדול ממנו שנפטר בזמן המלחמה, אך אני לא יודעת ממה הוא נפטר, אף אחד לא דיבר על זה.

גרנו בעיירה בפולין בשם לשצ'וב. באותה עיירה התגוררו גם חלק מהמשפחה של אימא ואבא. אבי היה בחור ישיבה. כל המשפחה שלו היו רבנים ובני ישיבה. הוא בא ממשפחה גדולה בין 8-10 ילדים. אימא הייתה צדיקה. תמיד הייתה עוזרת לאנשים נזקקים. אבא סיפר לי לפני שנפטר שאפילו בערב יום כיפור לפני הלידה שלי היא הלכה לבדוק אם יש אנשים שצריכים עזרה לפני כניסת החג. אני לא יודעת ממה הוריי התפרנסו, נדמה לי שאבא היה רב. הוא לא סיפר לי הרבה.

גם אימא באה ממשפחה גדולה של 8-10 ילדים, אלו שאני מכירה מקרוב זו ציפורה האחות הגדולה של אימא ואחותה חסיה. בתעודת הזהות אני רשומה כאילו נולדתי בשנת 1940 ואחותי רשומה כילידת 1938. הרבה זמן הטריד אותי נושא הגיל ורק לאחרונה התברר לי שכששהינו במחנה העקורים אבא שינה לנו את הגיל ורשם אותנו שנתיים יותר צעירים, כדי שנוכל לקבל מנות אוכל יותר גדולות – כי לילדים נתנו יותר.

נא ספרי על קורותיך בזמן המלחמה

(ציוני דרך: מעצר וגירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים ביודנראט/תנועות נוער/מחתרת/פרטיזנים, השתתפות בבריחה/התנגדות/לחימה, האם אדם/ארגון יהודי/לא יהודי סייע באופן משמעותי להצלתך; בריחה/הגירה בכפייה, פינוי/אוווקאציה למרכז ברית המועצות):

בתחילת המלחמה כשהתחילו ההפגזות של הגרמנים על העיירה, בת דודתי מצד אימא, רבקה, הצילה אותי. רבקה הייתה הבת של ציפורה אחות של אימא. בזמן ההפגזות רבקה נשכבה מעליי בתוך שלולית מים וכיסתה אותי עם הגוף שלה. הגרמנים נכנסו ומחקו את העיירה, לא נשאר שם אף אחד. מי שהצליח לברוח ברח לרוסיה ומי שלא הצליח, ירו בו שרפו אותו או קברו אותו חיים. שמעתי הרבה סיפורים על מה שקרה שם. מהמשפחה של אבא לא נשאר אף אחד, למעט בת דודה שניה אחת שהוא מצא אחרי הרבה שנים.

הוריי הצליחו לברוח איתנו לרוסיה. ברחנו יחד עם הדודה ציפורה והבנות שלה רבקה והנה. במשך תקופה ארוכה עברנו ממקום למקום, בין היתר היינו בהרי אורל. הגענו לסמרקנד שבאוזבקיסטן שם השתקענו לתקופה מסוימת. באותה תקופה אימא עבדה בכריתת עצים ביערות, היה קר מאוד והיא חלתה בדלקת ריאות קשה. היה בלתי אפשרי להשיג תרופות. אבא שלי נסע במשך שבוע לאחד הערים כדי לקנות פניצילין. עד שהוא חזר, אימא כבר לא הייתה בחיים. הייתי רק בת שלוש. אימא קבורה בסמרקנד.

אני לא יודעת במה אבא עבד באותה תקופה, אבל הוא לא היה הרבה בבית. אני זוכרת שהשכנות האוזבקיות היו שומרות עליי ומפנקות אותי כשאבא לא היה בבית. הן עטפו אותי בחום ואהבה ונתנו לי הרבה תשומת לב. זו הפעם הראשונה שקיבלתי תשומת לב. בתקופה הזו גרנו יחד כל המשפחה. באיזשהו שלב אבא הכניס אותי לבית יתומים. אחי ואחותי היו יותר גדולים וידעו איך להסתדר. הדודה ציפורה סיפרה לי שזה היה בית יתומים ידוע לשמצה. היא הייתה באה לבקר אותי שם פעם בשבוע ולהביא לי אוכל. בבית היתומים לא היה אוכל, היינו מחפשים אוכל על הרצפה כמו כלבים, והילדים הגדולים בבית היתומים היו גונבים ממני את האוכל. אני לא זוכרת כמה זמן הייתי בבית היתומים, זה לא היה הרבה זמן. באותה תקופה אבא החליט

להתחתן עם בת הדודה שלי הנה.

אנא ספרי על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ
(ציוני דרך: השחרור וחזרה הביתה, חיים אחרי המלחמה, בריחה, העפלה/ עליה):

רק אחרי שהמלחמה הסתיימה פתחו את השערים ליהודים והם יכלו לצאת מרוסיה. השנה הייתה 1945-6. אבא סיפר לי שהתארגנה עמותה להעביר את הילדים היהודים לארץ ישראל. אבא נשאר ברוסיה הוא קיווה שיהיה יותר קל קודם שאנחנו נעלה לארץ ואחר כך שהוא יגיע. היינו כ- 400 ילדים מגילאים שונים. הייתי יחד עם האחים שלי ועם בת דודתי מלכה ובן דודי אריה (הילדים של חסיה אחות של אימא), אני הייתי הילדה הכי קטנה. שלחו אותנו ברכבת עם מדריכים, ובאיזשהו שלב בגבול פולין גרמניה נעצרה הרכבת והמדריכים שהיו אתנו נבהלו וברחו. אני לא יודעת מה קרה ומדוע הם ברחו. נשארנו כל הילדים לבד ברכבת עזובים באמצע העולם.

אנשי הג'וינט מצאו אותנו. היינו במצב מאוד קשה, ילדים חולים, צמאים, רעבים, לא לבושים. דבר ראשון שאנשי הג'וינט עשו היה לחלק לכל ילד כיכר לחם. כל ילד שם את הכיכר מתחת לבית השחי כדי לשמור עליו. בכל פעם שהיינו רעבים היינו חותכים חתיכה מכיכר הלחם ואוכלים אותה. בלילה הילדים הגדולים היו גונבים את הלחם מהילדים הקטנים. גם ממני גנבו. בת דודתי מלכה (מלי) הייתה שומרת הראש שלי. היא הייתה בגיל של אחי ואבא ביקש ממנה שתשמור עליי. כשהגיעו אנשי הג'וינט רצו לשלוח חלק מהילדים לאימוץ בארה"ב. הביאו לנו בגדים והלבישו אותנו כדי למסור אותנו לאימוץ. מלכה ראתה שאחד מאותם אנשים לוקח אותי ביד. היא נתנה צעקה "אתם לא לוקחים אותה לשום מקום", וככה נשארתי יחד איתה. איכשהו הגענו לגרמניה. את אחי ואחותי יעקב ודינה ובני הדודים שלי מלכה ואריה, שמו בסנטוריום לשחפת, שם הם עברו טיפולים. אני לא יודעת למה אותי לקחו למנזר, כי גם אני הייתי חולה עם הריאות. אני לא זוכרת את השם של המנזר, הוא היה באחת מהערים המרכזיות בגרמניה, אבל אני זוכרת שהיה לי טוב שם. הנזירות הכריחו אותי לאכול. הן היו מפחידות אותי שאם לא אוכל המתים יקומו מהקברים ויבואו. במנזר למדתי להתפלל על הברכיים לישו ולהצטלב כמו הנוצרים. ככה הייתי נוהגת כל לילה לפני השינה.

כשאבא הצליח להגיע לגרמניה אחרי המלחמה הוא היה כבר נשוי ואב לילדה בשם מזל (בארץ נולדה לו עוד בת בשם בלומה). אבא התגורר במחנה עקורים בשם טראונשטיין. באותו מחנה היו תולים כתובות איפה אפשר למצוא ילדים יהודים. ככה אבא מצא אותי ואת אחיי. כשראיתי אותו הוא היה בשבילי כמו אדם זר, הייתי בערך בת 6 ולא זכרתי אותו כאבא. כשהוא ראה שאני מתפללת כמו נוצרייה הוא לקח את זה מאוד קשה, בשבילו זה היה אסון גדול. כשהיינו במחנה העקורים, קיבלנו קצבאות מזון. באותה תקופה אבא רשם אותי ואת אחיי, כצעירים בשנתיים מגילנו האמיתי, כדי שנוכל לקבל יותר מזון.

במחנה החלו לפעול להעלות את היהודים לארץ ישראל או לארה"ב. אבא רצה לעלות לארץ. מגרמניה עברנו כל המשפחה למרסיי ומשם עלינו לארץ באוניה בשם עצמאות. השנה הייתה 1949. בת דודתי מלכה ואחיה אריה עלו לארץ שנה קודם.

נא ספרי על חיך בארץ
(ציוני דרך: לימודים/ תעסוקה, שירות צבאי, פעילות ציבורית או תרבותית, משפחה/ דורות המשך וכו'):

עם עלייתנו ארצה שהינו במשך שנה וחצי בבית עולים בבית ליד. הייתי בת 7 ולא ידעתי עברית, דיברתי רוסית, פולנית ויידיש. חלקנו אוהל יחד עם עוד משפחה ממרוקו. היינו עומדים בתור עם מסטינג לקבל אוכל. אבא לא ידע במה לעבוד כי לא היה לו

מקצוע. אחרי שנה וחצי, הציעו לאבא לגור בעיר נתניה או להיות שותף להקמת התיישבות חדשה. אבא בחר בהתיישבות. עברנו לגור במושב "חמד" שם קיבלנו שני צריפים מפח. גרנו שם 8 נפשות (אימי החורגת הנה ושתי בנותיה, אבי, אחיי ודודתי ציפורה). הצריף היה צר ומאורך, היינו שמים את המיטות אחת מול השנייה ובאמצע היה מעבר צר. בחורף היה קר מאוד ובקיץ לוחט. לא היה לנו כלום, קיבלנו מחק"ל חלקה חקלאית. בהמשך באו ובנו לנו בית עם 2 חדרי שינה, סלון, פינת אוכל קטנה ומטבחון. השירותים והמקלחת היו בחוץ. אבא עבד בעבודות מזדמנות.

בגיל 10 זו הייתה הפעם הראשונה שהלכתי לבית הספר. לא ממש למדנו. היינו באותה כיתה ילדים משבע שכבות גיל שונות. בהמשך בנו במושב בית ספר בו למדתי עד כיתה ו'. אבל גם שם היו קשיים המורים שהיו מחוץ למושב התקשו להגיע לבית הספר כי לא הייתה תחבורה למושב (היה צריך ללכת הרבה ברגל).

בגיל 14 נסעתי לסוכנות היהודית והבאתי טפסים כדי להירשם למוסד של עליית הנוער, כי רציתי ללמוד נורמלי. ההורים היו צריכים לחתום על הטפסים אבל אבא התנגד, וכשאבא אומר לא זה לא! אחי שראה שאני בוכה, שאל אותי מה קרה? סיפרתי לו שאבא לא מסכים שאלך למוסד. אחי לקח ממני את הטפסים וחתם במקום אבא שלי.

ככה הגעתי למוסד עליית הנוער בפתח תקווה. הייתי שם כשנתיים. הייתי טיפוס מופנם והיה לי קשה לתת אמון באנשים. אף אחד לא בא לבקר אותי מהבית. אם הבית של הקבוצה שלי במוסד לקחה אותי תחת חסותה. הייתי עובדת יחד איתה ועוזרת לה בחלוקת חומרים לילדים. היא ידעה שאני אוהבת פטריות ותמיד הביאה לי לאכול כשבישלה.

בגיל 16 עזבתי את המוסד ומצאתי עבודה בבית יתומים ברמת גן "בית מרגוע" שם עבדתי וגרתי עם עוד שותפה לחדר. מאחר ורציתי להמשיך ללמוד בתיכון עזבתי את העבודה ושכרתי ביחד עם עוד חברה חדר בבית של משפחה. בבוקר עבדתי כמטפלת לילדה ואח"צ הייתי נוסעת ללמוד בתל אביב. היה לי מאוד קשה כלכלית. הייתי קונה לחמנייה אחת ומחלקת אותה לחצי, לבוקר ולערב.

בשנת 1959 הכרתי את בעלי יצחק. יצחק ומשפחתו הגיעו לארץ לביקור לפני פרוץ מלחמת השחרור. הם גרו במצרים ובאו לבקר את האח של יצחק שהתנדב בצבא. בזמן הביקור שלהם פרצה מלחמת השחרור ולכן לא יכלו לחזור למצרים ומאז נשארו בישראל.

התחתנו בשנת 1963. נולדו לנו ארבעה ילדים: דורלי (1964), רחל (1966), חיים (1971), דודו (1976). לאט לאט בנינו את עצמנו. גרנו בתחילה בשכירות יחד עם אחות של בעלי רוזי (גרושתו של אייבי נתן), אח"כ קנינו דירת חדר ברמת גן. באותה תקופה עבדתי בסניף בנק של "הפועל מזרחי" והייתה הגרלה של דירות לזוגות צעירים ברמת אביב. זכינו בדירה וכך עברנו לרמת אביב. אחרי 3-4 שנים כשהמשפחה התרחבה עברנו לבית גדול יותר בראשון לציון.

יש לי 12 נכדים: בר(דורלי); עוז, ליאן, רעות, רועי ורוז (רחל); עמית, אורי ודניאל (חיים); ליאור, הילאי, ירין (דודו). יש לי 2 נינים: אליה ועדל (רחל).

אבי נפטר בגיל 67, אשתו ובת דודתי הנה נפטרה בגיל 83.

בעלי היקר נפטר בשנת 2009 בגיל 74

אחי מתגורר עד היום במושב חמד ואחותי דינה שנקראת היום עדינה, מתגוררת בצפת. בת דודתי מלי שהמשיכה לעזור לי במשך כל חיי, מתגוררת בחולון ובת דודתי רבקה מתגוררת בארה"ב.

ראיון: הר ציון אורלי, יולי 2014.